

El Brasil engega un polèmic pla de lloguer de terres a la reserva forestal més gran del planeta. La idea del govern és garantir un desenvolupament privat sostenible que eviti la desaparició dels treballadors de la fusta i els agricultors. Els ambientalistes denuncien que es tracta d'una privatització encoberta. Com a teló de fons, creix la discussió sobre la sobirania de l'Amazones.

“Tothom ha de saber que l'Amazones té amo.” El president del Brasil, Luiz Inácio Lula da Silva, va pronunciar aquestes paraules el 19 de setembre proppassat, en inaugurar a la capital la Trobada dels Pobles pels Boscos, convocada per analitzar qüestions sobre la conservació de les superfícies forestals. No era un advertiment bel·licista, però va posar en evidència la complexitat de factors que avui defineixen les discussions sobre la destinació del pulmó més gran del planeta.

La selva amazoniana, que el Brasil comparteix amb vuit països sud-americans més, és una font incalculable de riqueses naturals (minerals i biològiques), a més de contenir el 16% de l'aigua dolça i alliberar la meitat de l'oxigen global. Per això no és casual que periòdicament ressorgeixin pressions per a internacionalitzar la responsabilitat de la conservació de la selva. El debat ha adquirit fins i tot un indubtable perfil polític i militar, i ha desplaçat la societat civil de la primera línia de les discussions.

El treball sense control dels cercadors d'or i diamants, la tala d'arbres impulsada per les multinacionals de la fusta i, sobretot, la desforestació promoguda pels productors de soia, que incendien els boscos per a sumar terres cultivables, són les principals amenaces de l'Amazònia.

Amb més sort o no tanta, el Brasil ha percebut la dimensió del problema, i ha assumit la responsabilitat de conservar el bosc, de 4,1 milions de quilòmetres quadrats, equivalents a 128 vegades la superfície de Catalunya. No obstant això, l'última decisió de Lula de *llogar parcel·les* d'explotació a empreses privades li ha comportat a Brasília acusacions de suposada *privatització* de la selva. L'argument oficial és que

Amazones S.A.

Els productors de soia incendien els boscos de l'Amazònia per guanyar terres de conreu.

en realitat es regularà una situació que ja és un fet: el treball il·legal de grans companyies a regions on l'estat no té capacitat de control. Segons el pla oficial, la subhasta de terres anirà a càrrec del Ministeri del Medi i el Servei Forestal Brasiler, creat al març passat amb aquest objectiu. L'explotació preveu de pagar per l'ús dels recursos naturals i fer-ne un ús sostenible, que significa “retirar una quantitat de productes sense perjudicar-ne la recuperació”. Les empreses privades que guanyin el concurs, a més, hauran de reforestar les zones devastades pel foc.

La primera zona que passarà a mans privades l'any vinent comprendrà una àrea de 90.000 hectàrees de la Floresta Nacional (FLONA) a la reserva de Jamari, a l'estat de Rondônia (nord), l'extensió total del qual és de 220.000

hectàrees. Els lots només podran ser explotats per empreses brasileres, independentment de l'origen del seu capital, que signaran contractes entre cinc anys i quaranta. Cada tres anys, el govern controlarà el compliment de les normes, sota amenaces de rescissió i fortes multes.

El govern de Lula assegura que aquest pla és l'última d'un seguit de mesures considerades reeixides. Segons dades del Ministeri del Medi, l'Amazones brasiler va perdre 14.000 quilòmetres quadrats de boscos tropicals entre el juliol de 2005 i l'agost de 2006, una reducció de 25% comparada amb la registrada l'any anterior. Aquesta baixada en la desforestació va evitar l'emissió de 410 milions de tones de carboni i la tala de 600 milions d'arbres. La previsió és que la desforestació se situï

a prop de 9.600 quilòmetres quadrats durant aquest període.

No obstant això, un informe colpidor elaborat pels experts del programa SimAmazonia 1 —que, a través d'un refinat model matemàtic, va predir dos escenaris per a la selva— contrasta amb aquest optimisme. Coordinat pels científics Britaldo Silveira Soares Filho, de la Universitat de Mines Gerais, i Daniel Nepstad de Woods Hole Research Institute dels Estats Units, l'estudi mostra un futur ombrívol. Conclou que si la societat no reacciona de pressa contra les actuals tendències a la destrucció de la selva, d'aquí a quaranta anys amb prou feines quedarà la meitat d'aquest majestuós bosc. Sense anar gaire lluny, segons organitzacions com ara Greenpeace, la taxa anual de desforestació és avui de 23.000 quilòmetres quadrats. I recorda un informe oficial, basat en imatges de satèl·lit, que ha establert que el nombre d'incendis a l'Amazones va créixer d'un 34% entre el gener i el juliol d'enguany en comparació amb el mateix període de l'any passat.

La decisió de Brasília d'encapçalara la producció mundial de biocombustibles a força de canya de sucre no ha fet sinó afegir un nou element de discussió. Els ambientalistes asseguren que ja s'ha engegat un pla per a permetre plantacions de canya en territori amazonià, un fet que el govern ha negat rotundament. Segons la versió oficial, el Brasil té 300 milions d'hectàrees de terres cultivables i l'Amazones no és apte per a la canya de sucre, perquè és massa humit. A parer del coordinador de Greenpeace a l'Amazones, Paulo Adagio, Lula "hauria d'estar preocupat a evitar l'avanç de la canya de sucre, no pas a negar-lo".

Es en aquest context que cal interpretar les paraules presidencials sobre la propietat de la selva. La crítica recurrent del mandatari és que l'anomenat Primer Món demana el control global de l'Amazònia amb l'excusa que el Brasil no protegeix els seus boscos. "Tothom mira l'Amazones amb enveja perquè és brasiler i discuteix la qüestió climàtica basant-se en una selva brasilera que hem preservat", ha dit Lula. I cada vegada que té una oportunitat, el mandatari brasiler recorda que fa 8.000 anys el seu país posseïa el 9%

Segons el govern del Brasil, el nou pla que preveu llogar parcel·les de la selva amazonià servirà per a preservar i fins i tot recuperar el bosc.

dels boscos de la terra i avui en té el 29,5%, precisament perquè l'Occident desenvolupat els ha destruït. "Per què els països pobres han de pagar les conseqüències de la devastació del medi que han fet els països rics?", s'ha preguntat Lula. Segons els experts, la selva amazonià amaga a l'interior una gran biodiversitat que pot ser explotada. I apunten no solament a la fusta. La zona és molt rica en minerals i elements estratègics com ara l'or, el gas, el petroli i la bauxita, utilitzada per a la producció d'alumini. Compte, a més, amb el jaciment més gran del món de titani, que és utilitzat per a la indústria aèria espacial i militar. Són, sens dubte, inestimables possibilitats de desenvolupament econòmic, que el Brasil reclama.

El debat es va reactivar ara fa pocs dies, quan el president dels experts de les

Nacions Unides pel Medi, que va rebre el premi Nobel de la Pau al costat d'Al Gore, l'indi Rajendra Pachauri, va suggerir d'elaborar un tractat internacional per a garantir la protecció de l'Amazònia. "Es difícil de rebre recomanacions de l'Índia o d'Europa", va dir Jobim. "Recordeu que ells ho van destruir tot; tenim cura de l'Amazònia perquè és una qüestió nostra", va insistir.

Per a Brasília, les organitzacions civils no serien sinó els *soldats* d'aquesta guerra per a la sobirania de l'Amazones. El general brasiler José Benedito de Barros Moreira, un dels pocs militars de quatre estrelles de l'exèrcit, va afirmar que el Brasil ha d'anar amb compte amb "les ONG que són pagades per retardar el desenvolupament del país". Com a contrapunt, diverses ONG brasileres i estrangeres han denunciat els militars per haver fet pressió contra la concessió de terres a comunitats indígenes, algunes de les quals amaguen diamants i or. L'argument dels uniformats és que no és pertinent de lliurar grans extensions de territori als indígenes en zones de fronteres.

La zona és molt rica en elements com ara l'or, el gas, el petroli, la bauxita i el titani

Federico Rivas Molina
Buenos Aires